

НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПАТ «ПРИВАТБАНК» В КОНТЕКСТІ ОЗДОРОВЛЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Санація банків триватиме й у поточному 2017 році. Станом на 01.02.2017р. в Україні працюють 93 банки, проте 5 з них – проблемні, 2 – з непрозорою структурою власності, а 30 знаходяться в процесі докапіталізації. Очевидно, що частина невеликих банків буде закрита через недокапіталізацію, частина «заморожених» банків самоліквідується, частина вирішить проблему дефіциту капіталу шляхом злиття або поглинання. На кінець поточного року кількість працюючих прогнозується на рівні 75-80 одиниць.

За оцінками Голови НБУ В. Гонтаревої, станом на 01.07.2016 р. загальні втрати клієнтів неплатоспроможних банків склали 111 млрд. грн., у т.ч. 59 млрд грн. – вклади населення, що не покриваються Фондом гарантування («великі» вклади більше 200 тис. грн), 52 млрд грн – кошти суб'єктів господарювання. Такий значний обсяг втрат підприємств корпоративного сектору та малого бізнесу зменшує обсяг їх обігових коштів, негативно впливає на їх фінансову стійкість та став одним із негативних чинників погіршення динаміки виробництва.

Надмірна залежність банку від коштів фізичних осіб через депозитну політику банку, спрямовану на залучення коштів населення: кошти фізичних осіб банку за 2015 р. зросли на 31,0 млрд грн (на тлі скорочення цих коштів по банківській системі України на 7,2 млрд грн), а за 9 міс. 2016 р. залучені кошти фізичних осіб банку зросли на 16,5 млрд грн, що забезпечило позитивну динаміку залучення коштів населення по банківській системі України в цілому за цей період (22,7 млрд грн). Але ПАТ «Приватбанк» мав надмірну залежність від залучених коштів населення: частка коштів фізичних осіб у структурі залучених коштів банку (78 % станом на 01.01.2016 р. та 79 % станом на 01.10.2016 р.) значно перевищує значення цього показника для банківської систем України в цілому (61 % та 60 % відповідно). Ризик такої високої залежності банку від коштів фізичних осіб полягає в тому, що населення, на відміну від підприємств, традиційно є значно більш чутливим до будь-якої негативної

інформації про той чи інший банк та схильне до імпульсивної поведінки на депозитному ринку. При цьому якщо юридична особа може перевести залишки з розрахункового рахунку з одного банку до іншого, проте не може їх легально вивести з банківської системи, то фізичні особи таку можливість мають. У разі поширення панічних чуток про той чи інший банк можуть створити суттєві проблеми з ліквідністю для будь-якого навіть стабільного банку.

Аналіз основних причини виникнення та накопичення критичної маси фінансових проблем ПАТ «Приватбанк» дає підстави стверджувати, що цей банк проводив вкрай ризикову депозитну та кредитну політику, через що опинився на межі банкрутства, що могло б створити реальну загрозу безпеці всієї банківської системи України, враховуючи його системне значення. В умовах санації банківської системи проведена націоналізація була єдиним можливим кроком, що дав змогу цього уникнути.

Мотивація інвесторів полягає в бажанні повернути власні кошти разом із відсотками або в момент погашення євробондів (2018-2021 рр.), або раніше чи пізніше на інших умовах, що можуть передбачати: певний дисконт, зміну відсоткової ставки, подовження термінів погашення, конвертацію заборгованості у валютні ОВДП тощо. Проте конвертація боргових зобов'язань ПАТ «Приватбанк» у його статутний капітал, очевидно, виявилася неприйнятною для інвесторів, адже акції ПАТ «Приватбанк» на сьогодні мають невизначену ліквідність в умовах практичної відсутності платоспроможного попиту на акції українських банківських установ. Отже, проведена конвертація євробондів у статутний капітал банку була сприйнята інвесторами як списання та збиток всієї суми інвестицій.

Логіка дій України в особі НБУ та Міністерства фінансів у даній ситуації полягає у мінімізації видатків бюджету на погашення зобов'язань ПАТ «Приватбанк», оформлених у вигляді євробондів, адже погодження на умови зовнішніх інвесторів означає збільшення видатків державного бюджету та обсягу державного боргу на суму до 16 млрд. грн.. вже протягом 2017 р. (у випадку повного виконання фінансових претензій інвесторів у 2017р.) або на меншу суму, що буде визначена в результаті перемовин. У ситуації з борговими зобов'язаннями ПАТ «Приватбанк» прослідковуються прямі аналогії з частковим дефолтом декількох системних кіпрських банків навесні 2013 р., адже іноземним власникам «великих» депозитів влада Кіпру також пропонувала в якості компенсації акції проблемних банків. У цьому випадку інвестори втратили до 10 % своїх коштів залежно від розміру депозитів.

Націоналізація ПАТ «Приватбанк» була логічним кроком у проведенні вимушеної санації банківської системи України, яка, на

жаль, супроводжується складними соціально-економічними наслідками, що активно використовуються політиками та як інструменти гібридної війни.

Література

- 1.«Націоналізація ПАТ «Приватбанк» у контексті оздоровлення банківської системи України». Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Gladkikh-33880.pdf>
2. В Україні залишилося п'ять проблемних банків – НБУ – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/ukraine-ostallos-pyat-problemnyh-bankov-nbu-1486468405.html>
- 3.Екс-заступник глави НБУ: до кінця року в Україні залишиться не більше 80 банків – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economics/2154772-ekszastupnik-glavi-nbu-dokinca-roku-v-ukraini-zalisitsa-ne-bilse-80-bankiv.html>
- 4.Закон України «Про банки і банківську діяльність» в редакції від 01.01.2017 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>